שלושה דורות גלבוע בכפר מול הגלבוע

יוסי מלול

הסב סבא הקים את הרפת, הסבא עדיין חולב עם הבן ועם הנכד, הנכד עשה סיבוב בעולם, גמר ללמוד והחליט להשאר ברפת. ההורים העבירו את הנחלה לבן, עם חוזה מסודר וכולם יחד חיים בהרמוניה ובהסכמה הדדית.
כזהו משק גלבוע בכפר יחזקאל - אורי הסבא, בועז הבן וגל הנכד

לעת ערב הגעתי, למגרש החנייה בקיבוץ מזרע לחנוכת הרפת המשותפת עם גבעת עוז. לידי נעצרה מכונית ירוקה ומן הרכב יצא בקלילות וברעננות, אורי גלבוע בן ה-85 שצעד נמרצות למפגש הנוסטלגי עם שלמה דורי, מרדכי מלען וותיקים אחרים. זו כנראה הסגולה של אנשי עמל, שכל חייהם עבדו, עשו ותרמו ולא הפסיקו לרגע.

וכך כתבו בניהם של אורי ויפה גלבוע, ממושב כפר יחזקאל, אל מול הגלבוע, בספרם המרגש "**הסיפור של אבא ואמא**":

"לאורך הרבה שנים, אבא עסק בפעילות ציבורית, קודם בהגנה, אח"כ מלחמת השחרור, היציאה להדרכה במושבי העולים, משם לפעילות בתנועה ובמפלגה. אבל מגיע ב- 01.00-02.00 בלילה, רק לישון בבית, לקום בבוקר לחליבה ומשם מהר לתל אביב או לחיפה. תמיד יש משק, אף פעם לא מפסיקים כי זה העיקר, כל היתר, כל מה שקשור לעבודות החוץ, זה זמני. הבית בכפר יחזקאל, המשק - זה העיקר. אנחנו גדלנו ככה וזה היה ברור שכך צריך להיות, תמיד דאגו למשק ריווחי ומתקדם שנשען על עבודה עצמית. מוציאים על המשק ולא על מותרות.

המשך בעמוד 42 ›

אורי ו"זיוה", 1941

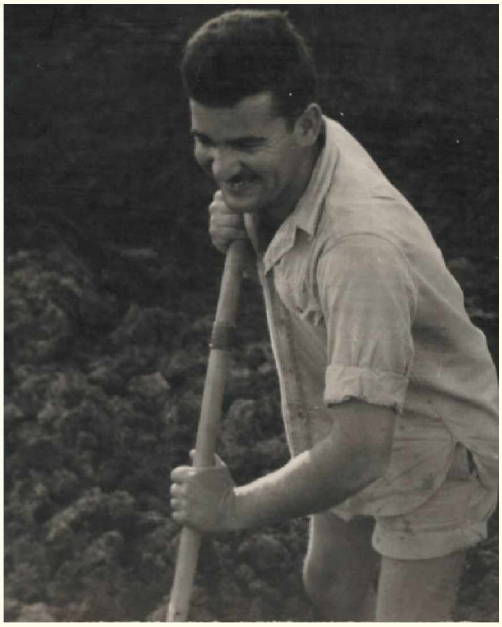

בועז, 1965

הריסת הרפת ישנה, 1976

אבא מקבל עליו כמה וכמה פעמים להיות יו"ר הועד בכפר ולנהל עניינים אחרים של הכפר, מול המוסדות. פונים אליו מישובים רבים שיפתור בעיות של חלוקת קרקעות, כי מכירים ביושרו ובתבונתו. הוא מנהל את החקלאית, אגודה לשירותים וטרינרים השייכת למגדלי הבקר ומעלה אותה על דרך המלך, פשוט. כלכלה זה משהו שהוא מבין באופן אינטואיטיבי, בלי שלמד זאת כלל".

סיפורה של רפת משפחת גלבוע הוא הסיפור של ההתיישבות הותיקה בעמק יזרעאל ובאזורים נוספים בארץ. שנות העשרים והשלושים - התחלה מפרות בודדות מגזע ערבי ובהמשך הבאת פרות דמשקאיות. "כאן היה מרכז הרפת הארצי, החליטו להביא דמשקאיות, הלכו ברגל לדמשק, אספו עדר גדול של פרות ובכפר יחזקאל כל משק קבל פרה, הן היו יותר טובות מהערביות ונתנו יותר חלב, אבל העגל היה צריך להיות איתן. אח"כ הביאו פרים הולנדים להרבעה וכך גדל העדר

בגיל 65, כשהגעתי כאילו לפנסיה, העברתי את המשק לבועז ולאשתו באופן פורמאלי, עשינו חוזה עם עורך דין ובו הגדרנו במפורש את הזכויות שלי ושל יפה אשתי, עד אחרית ימינו. הניסיון שלנו שההעברה של המשק צריכה להיות בחיים, להעביר את המשק לאחד הצאצאים, את הילדים האחרים לפצות בצורה אחרת

והשתבח. ההרבעה היתה המרכז הכפר, הפרות הובלו לפריה, הפר היה קופץ עליה ואחר כך החזירו אותן לרפת, בהמשך היתה זירמה טרייה בה הזריעו את הפרות."

הסיפורים של אורי מרתקים ונותנים מושג על התפתחות הרפת הישראלית והתוצאות היפות אליהן הגיעה וכן תולדות ההתיישבות ומלחמות ישראל.

בועז גלבוע הבן, גדל לתוך הרפת ועבד בה כמו גם בענפי המשק האחרים - ירקות ולול רבייה. כך צמח משק מעורב שפיזר סיכונים והגדיל את ההכנסה של המשק לצרכי צמיחה וגדילה. בהחלטה כבדת משקל, יצאו לדרך של, הוצאת הרפת מחצר המשק אל שטח אחר ופנוי, המרוחק מהשכנים ושם נבנתה בתחילת הרפורמה, רפת חדשה ומודרנית וכיום נמצאת בבנייה סככה חדשה, גדולה ומרווחת, עם פתרון קצה לאיכות הסביבה. הרפת מונה קרוב ל-150 פרות וכוללת שותפות משפחתית וגם עם משפחת ברקין.

שאלתי את בני שלושת הדורות - אורי, בועז הבן וגל הנכד, איך מקיימים מערכת יחסים כל כך יפה לאורך שנות דור, עם העברה בין דורית מסודרת וכולם ממשיכים ברפת ומוצאים בה גם אורח חיים מיוחד וגם פרנסה הוגנת?

אורי: "בשנות ה-60 עשינו טיול ארוך

לאירופה (בועז החזיק את המשק), בקרנו ברפתות בהולנד, אותה אני מעריך מאוד, התעניינו איך הם מעבירים את המשק. בהולנד יש חוק, שחקלאי לא יכול לחלק את המשק מתחת למינימום קיום למשפחה. בגיל 65, כשהגעתי כאילו לפנסיה, העברתי את המשק לבועז ולאשתו באופן פורמאלי, עשינו חוזה עם עורך דין ובו הגדרנו במפורש את הזכויות שלי ושל יפה אשתי, עד אחרית ימינו. הניסיון שלנו שההעברה של המשק צריכה להיות בחיים, להעביר את המשק לאחד הצאצאים, את הילדים האחרים לפצות בצורה אחרת (חסכונות ונכסים כספיים) והכל בהכרה ובצלילות. כבר 20 שנה שהמשק שייך לבועז

מושב כפר יחזקאל עלה על הקרקע בסוף 1921, הדגם היה של מושב נהלל שנוסד 3 חודשים קודם לכן (מספרים שהציעו לגרעין את אדמות יגור והם פסלו אותן בגלל הקרבה לעיר) . שמו הראשון היה עין טבעון אך בלחץ המוסדות המיישבים, שונה שמו לכפר יחזקאל על שמו של שר האוצר בממשלת עירק - יחזקאל ששון. בכפר יש כ-80 משקים, אך כמו ברוב המושבים גם בכפר יחזקאל, הצטמצם מספר בעלי הנחלה העוסקים בחקלאות וחלק גדול פנו לעסקים אחרים, בתוך המושב ומחוצה לו.

כפר יחזקאל הוא אחד המושבים הגדולים ביותר בחלב בתנועת המושבים - מעל ל-12 מיליון ליטר ובעל המכסה האישית הגדולה ביותר. כיום יש כ-17 רפתות פעילות, מהן שותפות של 3 רפתות ושתי שותפויות של שתי רפתות.

בכפר נבנו הכללים הארציים של ניוד המכסות במושבים, שעיקרן שהמכסה המתפנה מוצעת לכל היצרנים במושב באופן שוויוני וכולם יכולים לקנות בעדיפות ראשונה.

הרפת הראשונה ברפורמה

ומערכת היחסית נפלאה."

בועז מסכים עם האב - הסב ומוסיף מניסיונו: "קיימים שלושה תנאים, כדי שבן ירצה לחזור למשק ולהמשיך את השלשלת:

- אופטימיות - השידור של ההורים, צריך להיות חיובי ונותן תקווה לעתיד
- דוגמא אישית - לעבודה עצמית ולהתמסרות רבה, למשק ולצרכיו.
- פינוי מקום לבן - יש לתת לו מרחב לביטוי עצמי ולשותפות אמיתית.

אצלי זה עבד יפה, כי אבא פינה פיזית את המקום ואני נותן מרחב לגל, שמנהל כיום את הרפת, אחראי על מכירת הפרות, הזרעה, ליווי הרופא ועוד תחומים ברפת." ■

שלושה דורות במוכן החליבה

דור ההמשך ברפת גלבוע

גל גלבוע הוא דור רביעי למשפחת רפתנים, שאחרי מסע ארוך במחוזות רבים החליט שמקומו האמיתי הוא במשק המשפחתי וברפת. גל אינו מתיימר להציע לאחרים, אלא נעתר לענות לשאלותי ולספר את הסיפור שלו.

גל גלבוע ברפת גלבוע

נולדתי וגדלתי במשק של רפת וגם לול וירקות, עוד כשזחלנו, ראינו וחווינו את ריח העבודות ברפת. עזרנו ככל יכולתנו (ויכולת גיוס הורינו), עם מעורבות גדלה והולכת.

למדתי במגמת מיכון חקלאי בתיכון ומגיל צעיר כתבתי תוכנות במחשב ופרקתי מנועים ומכלולים. הרקע הטכני בא לי באופן טבעי. מכיתה ז' היו לנו תפקידים קבועים ברפת: קרוב אוכל לפרות, הסעת החלב למחלבה בכפר, תצפית דרישות ...

בצבא הייתי קצין בשריון 4 שנים ושם נחשפתי לעולמות אחרים וחדשים, פגשתי אנשים, ראיתי דברים שונים. לאחר השחרור יצאתי, כמו כולם, לסיבוב של שנתיים בעולם הגדול, במזרח ובדרום אמריקה.

לאחר הטיול חזרתי ללמוד כלכלה לתואר ראשון, במכללה האזורית. בזמן הלימודים עבדתי ברפת – חולב בבוקר, מתרחץ ויוצא ללמוד. אף פעם לא אמרתי לעצמי חד משמעי שאני רפתן לתמיד, אלא פתוח גם לרעיונות נוספים. כשבדקתי את החלופות, העדפתי לבסוף את המשק, על כל המשתמע מכך, ובעיקר אורח החיים בכפר.

לאחר הלימודים התחתנתי עם בת קבוץ יזרעאל שעבדה ברפת והיא מקבלת בהבנה את ההתמסרות שלי לרפת, זה בהחלט עוזר מאוד לשרוד את החיים המיוחדים עם מכלול העבודה, בשעות המטורפות ברפת.

הגעתי למסקנה שיש חשיבות, שתהיה רפת גדולה, שתוכל להעסיק עובדים נוספים ותאפשר לכל אחד לנשום ולקחת חופש, כי אחרת השחיקה גדולה מאוד.

החלטתי להשאר ברפת, גם כי היא היתה גדולה ונקודת הפתיחה היתה טובה, עשינו תוכנית אב עצמית להרחבת המשק, חשבנו ביחד, ראינו מקומות אחרים והיינו שותפים מלאים להחלטה. אנחנו עובדים על פי תוכנית ולא בטלאים, משתדלים לצפות הכי רחוק שאפשר, בהתאם להתפתחויות בעולם ובארץ ומקווים שנוכל לשרוד. חייבים הרבה אופטימיות בארץ ובענף החלב.

את אבא וסבא היה קשה לשכנע להכניס תאילנדי, גם עזרה של פועל שכיר לחליבה לא עבר בקלות "הרפת לא אותה רפת, אם יהיו בה עובדים נוספים", במשך השנים נכנס עובד זר ואפשר גם לקחת חופש ולהתאוורר.

היחסים עם אבא וסבא הם טובים, יש דיאלוג תמידי על מה שקורה ברפת ומגיעים להסכמה על הצעדים קדימה. החשבון בבנק הוא חשבון משותף וכל אחד מושך ממנו לצרכיו.

החלטתי להשאר ברפת, גם כי היא היתה גדולה ונקודת הפתיחה היתה טובה, עשינו תוכנית אב עצמית להרחבת המשק, חשבנו ביחד, ראינו מקומות אחרים והיינו שותפים מלאים להחלטה. אנחנו עובדים על פי תוכנית ולא בטלאים, משתדלים לצפות הכי רחוק שאפשר, בהתאם להתפתחויות בעולם ובארץ ומקווים שנוכל לשרוד. חייבים הרבה אופטימיות בארץ ובענף החלב.

את הפעילות הציבורית אני משאיר לאבא, אני חבר בועדת טיפוח של ההתאחדות.

כיום, בגיל 30 עם שני ילדים, אני אוהב את אורח החיים במושב, לי לא מתאים ישיבה במשרד מול מחשב, למרות שיתכן והייתי מקבל משכורת יפה ועובד הרבה פחות קשה. ■